

„Pozostanie po Tobie to, co dałaś (...) To, co dałaś, w innych zakwitnie”

„Pozostanie po Tobie to, co dałaś (...) To, co dałaś, w innych zakwitnie”. Słowa filozofki Simone Veil chyba najbardziej oddają to, co pozostawiła po sobie Pani Profesor Marta Szymańska, oprócz smutku serca po jej utracie.

Tak trudno pisać o kimś, kto jeszcze figuruje w spisie telefonów jako ważny kontakt, kogo mail jeszcze podsuwa aplikacja jako ten często używany, o kim myśli się w przeróżnych sytuacjach, kiedy brakuje tchu, kiedy sprawy się komplikują, kiedy nie wiadomo, jak pielęgnować daną roślinę, kiedy chciałoby się znać nazwę jakiegoś drzewa, kiedy brakuje polonistycznego mądrego eksperta, żeby wyjaśnić zawichość polskiej gramatyki prosto i nieskomplikowanie. Wiele nas łączyło. Razem pracowałyśmy, spacerowałyśmy, wyjeżdżałyśmy na konferencje i weekendy, wakacje, dyskutowałyśmy i siedziałyśmy przy kawie. Te wspólne chwile, doświadczenia zbliżyły nas i pozwoliły na uczenie się i siebie, i od siebie nawzajem.

Spotkanie z Martą Szymańską było dla mnie wielkim darem w życiu zawodowym i prywatnym. Językoznawczyni z krwi i kości, zafascynowana językami, najpierw zaprosiła mnie do swojego uniwersyteckiego pokoju, a potem zaakceptowała naszą wspólną drogę badawczą i dydaktyczną. Ona – polonistka językoznawczyni, ja – romanistka glottodydaktyczka: obydwie poprzez swoje badania, refleksje na temat edukacji, migracji, roli kobiet, przekraczałyśmy granice naszych obszarów badawczych i dyscyplin, aby odkrywać twórczo to, co nowe i interesujące naukowo. Spędzałyśmy długie godziny na dyskusjach o migracjach, edukacji, dydaktyce języka polskiego. Najwięcej jednak prowadziłyśmy rozmów o języku: od namysłów, dlaczego żyrafy mają pomponiki na uszach, przez dyskusje na temat funkcji biernika i dopełniacza w języku polskim, wreszcie o tym, jak ułożyć treści w programie nauczania języka polskiego jako drugiego, który tworzyłyśmy dla oddziałów przygotowawczych.

Podziwiana i doceniana przez studentów, studentki, uczniów i uczennice, wpadała słoneczna do pokoju i z entuzjazmem potrafiła długo opowiadać o ich pracach, o nowych pomysłach dydaktycznych. Znałam chyba wszystkich uczniów i uczennice z „jej klasy”. Słyszałam o ich sukcesach i kłopotach, pokazywała mi ich prace, które potem znajdowały miejsce w składanych przez nią książkach. Dzieliłyśmy się także naszymi refleksjami na temat pracy z dziećmi z doświadczeniem migracji, wymieniałyśmy się doświadczeniami, przygotowywałyśmy wspólnie zadania dla nich.

Zaangażowana, rozumiejąca potrzebę mówienia o gramatyce funkcjonalnej, „gramatyce okazjonalnej”, poszukiwała najlepszych przykładów, aby pokazać, jak działa język. Czytała wszystko, co napisano o języku, jego kontekstach kulturowych. Zgłębiała gramatykę języka wietnamskiego, rosyjskiego, ukraińskiego, aby pokazać studentom i studentkom glottodydaktyki, z czym mierzą się osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa poznające język polski. Z łatwością integrowała treści z psychologii, antropologii, socjologii, językoznawstwa i literaturoznawstwa.

To dzięki otwartości Marty Szymańskiej, wsparciu i zaufaniu, jakim obdarzyły nas profesor Zofia Budrewicz, kierowniczka Katedry Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego, oraz profesor Ewa Młynarczyk i doktor Marta Karamańska, dyrektorki Instytutu Filologii Polskiej UP, mogłyśmy wspólnie rozbudowywać nasze glottodydaktyczne pasje. Stworzyłyśmy i rozwijałyśmy Centrum Badań nad Edukacją i Integracją Migrantów. Wspólnie realizowałyśmy innowacyjne projekty krajowe i międzynarodowe, opracowywałyśmy materiały dla uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji, szkoliłyśmy w kraju i za granicą nauczycieli i nauczycielki. Przygotowałyśmy także stronę internetową dla zainteresowanych nauczaniem języka polskiego jako obcego i drugiego: www.metodajes.pl. Znalazły się na niej materiały dydaktyczne oraz programy nauczania. Pracując razem, rozbudowywałyśmy ofertę programową dla słuchaczy i słuchaczek studiów podyplomowych nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego, pisałyśmy artykuły naukowe i popularnonaukowe.

Profesor Marta Szymańska była uznaną naukowczynią w środowisku glottodydaktyków polskich i zagranicznych. Jej ogromną wiedzę, eksperckie doświadczenie doceniali partnerzy z uniwersytetów w Wilnie, Ostrawie, Pradze, Barcelonie, pracownicy organizacji międzynarodowych – UNHCR i IOM, a także polskich organizacji pozarządowych, jak np. Stowarzyszenie „Dla Ziemi” czy Fundacja im. Mikołaja Reja. Doceniano ją jako rzetelną, twórczą współpracowniczkę, łączącą ogromną wiedzę z zakresu wielu dyscyplin z praktyką.

W 2020 roku z inicjatywy Centrum Badań nad Edukacją i Integracją Migrantów i UNHCR powstała Rada Ekspertów Uczelni Wyższych ds. Edukacji i Integracji Migrantów i Uchodźców. Do Rady należą przedstawiciele i przedstawicielki 12 uczelni, UNHCR i IOM. Profesor Marta Szymańska została pierwszą Przewodniczącą Rady. W tym gronie także dzieliła się swoją wiedzą i doświadczeniem.

W obdarowywaniu innych była szczodra, szczerza, uczciwa. Pozostawiła po sobie nie tylko publikacje naukowe, ale przede wszystkim to, co dała swoim uczniom i uczennicom, słuchaczom i słuchaczkom, studentom i studentkom, swoim kolegom i koleżankom, przyjaciółom i przyjaciółkom, najbliższym. Pozostanie po niej to, co ofiarowała mi, co ofiarowała innym „słonecznym rankiem z otwartymi ramionami” (S. Veil).

Żeby pokazać część jej dorobku w zakresie glottodydaktyki, zebrałam poniżej większość działań, w których brała udział.

Projekty dotyczące nauczania języka polskiego jako obcego i wsparcia osób z doświadczeniem migracji

Tytuł	Data	Finansowanie	Funkcja	Produkt
„W polskiej szkole”. Wsparcie uczniów cudzoziemskich oraz szkół prowadzących oddziały przygotowawcze (materiały i szkolenia)	2017	W ramach zadania konkursowego „Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym”. Konkurs nr DE.WZP.263.1.3.2017. Projekt współfinansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach umowy nr MEN/2017/DSWM/1296.	Wykonawczyni i współautorka materiałów oraz szkoleń dla nauczycieli. Lider: Fundacja im. Mikołaja Reja	Materiały dla dzieci z doświadczeniem migracji (1000 stron). Dostępne na stronie: www.metodajes.pl
W polskiej szkole – Materiały do pracy z uczniami z doświadczeniem migracji (matematyka)	2018	Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach zadania publicznego „Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym” (umowa nr MEN/2018/DWM/999).	Wykonawczyni i współautorka materiałów oraz szkoleń dla nauczycieli. Lider: Fundacja im. Mikołaja Reja	Materiały dla nauczycieli pracujących z uczniami i uczennicami z doświadczeniem migracji. Publikacja dostępna na stronie Fundacji im. Mikołaja Reja
W polskiej szkole – Program nauczania języka polskiego jako drugiego dla oddziałów przygotowawczych w szkole podstawowej	2019	Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach zadania publicznego „Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym”	Wykonawczyni i współautorka materiałów oraz szkoleń dla nauczycieli. Lider: Fundacja im. Mikołaja Reja	Program dla nauczycieli uczących języka polskiego jako obcego. Publikacja dostępna na stronie Fundacji im. Mikołaja Reja
„Polish Online”. Projekt nr 2017-1-PL01-KA204-038686	2017–2019	Erasmus+: Partnerstwa strategiczne (KA2), Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych (KA204)	Liderka projektu	Platforma do nauki języka polskiego jako obcego – kurs na poziomie A1 i A2: www.polski.info
Polski.info – Further development of the e-learning platform for the Polish language. Projekt nr 2020-1-PL-01-KA204-082002	2020–2023	Erasmus+: Partnerstwa strategiczne (KA2), Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych (KA204)	Liderka projektu	Platforma do nauki języka polskiego jako obcego – kurs na poziomie A1 i A2: www.polski.info
Polonistyka Otwarta	2019–2020	Projekt NAWA w ramach programu „Promocja języka polskiego jako obcego”	Kierownictwo merytoryczne	Cykl konferencji adresowanych do studentów polonistyk zagranicznych

Małopolski model wsparcia nauczycieli pracujących z uczniami z doświadczeniem migracji „Inna Szkoła”.	2021–2022	Projekt FAMI	Liderka projektu	Półroczny kurs zdalny dla nauczycieli dwóch krakowskich szkół wyłonionych w konkursie. W kursie wzięło udział 52 nauczycieli. Projekt zaprezentowano w 10 krakowskich szkołach oraz na konferencji „Małopolska przyjazna cudzoziemcom”
Get Ready for School	2021–2024	KA220-ADU – Cooperation partnerships in adult education	Partnerka projektu	Przygotowanie materiałów dla rodziców dzieci z doświadczeniem migracji

Szkolenia „Uczniowie i uczennice z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w szkole”

- 1) 3–4.06.2016. „Projektowanie zajęć z języka polskiego dla uczniów cudzoziemskich (język polski jako język edukacji szkolnej)”, Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), Sulejówek.
- 2) 18–19.10.2016. „Język polski jako język edukacji szkolnej – projektowanie zajęć z języka polskiego dla uczniów cudzoziemskich”, ORE, Sulejówek.
- 3) 1–2.04.2017. „Uczeń z doświadczeniem migracji w szkole – warsztaty dla nauczycieli uczących języka polskiego jako drugiego”, ORE, Sulejówek.
- 4) 19.10.2017. „Uczeń z doświadczeniem migracji w szkole – warsztaty dla nauczycieli uczących języka polskiego jako drugiego”, UNHCR, Warszawa.
- 5) 10.05.2018. „W polskiej szkole”, ORE, Sulejówek.
- 6) 11–12.05.2018. „W polskiej szkole”, ORE, Sulejówek.
- 7) 22–24.06.2018. Warsztaty dla koordynatorów regionalnych „Język edukacji szkolnej w pracy z uczniami z doświadczeniem migracji – Metoda JES-PL”, ORE, Sulejówek.
- 8) 10.05.2018. Uczeń z doświadczeniem migracji w szkole. Poradnia.
- 9) 23–24.05.2018. „Edukacja dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Nauka języka polskiego jako języka edukacji szkolnej”, UNHCR, Warszawa.
- 10) 18.05.2018. „W polskiej szkole – metoda JES-PL krok po kroku”. Szkolenie dla Rady Pedagogicznej, Szkoła Podstawowa w Łukowie.
- 11) 17.05.2018. „W polskiej szkole – metoda JES-PL krok po kroku”. Szkolenie dla Rady Pedagogicznej, Szkoła Podstawowa w Mrokwie.
- 12) 16.10.2018. Prezentacja projektu „W polskiej szkole” w czasie konferencji „Uczeń z doświadczeniem migracji w europejskich systemach oświaty”, konferencja dla nauczycieli w Krakowie.
- 13) 15.11.2018. „Uczeń z doświadczeniem migracji w polskiej szkole”, konferencja szkoleniowa dla nauczycieli, Kuratorium w Rzeszowie.

[12]

- 14) 20.11.2018. Spotkanie dotyczące oddziałów przygotowawczych z dyrektorami i ekspertami, UNHCR–MEN, Warszawa.
- 15) 16.12.2018. Warsztaty dla nauczycieli w trakcie konferencji „W polskiej szkole wielokulturowej – wsparcie kompetencji kadry pedagogicznej” w Krakowie.
- 16) 28.03.2019. „Język polski jako drugi” – szkolenie dla nauczycieli pracujących z uczniami z doświadczeniem migracji, ORE, Sulejówek.
- 17) 29–30.03.2019. „Uczeń z doświadczeniem migracji w szkole. Metoda JES-PL. Warsztaty dla metodyków przedmiotowych – kontynuacja”, ORE, Sulejówek.
- 18) 30.05.2019. „Edukacja dziecka z doświadczeniem migracyjnym. Nauka języka polskiego jako języka edukacji szkolnej”, UNHCR, Warszawa.
- 19) 29–30.03.2019. Szkolenie dla koordynatorów regionalnych „Metoda JES-PL w praktyce”, poziom 2, ORE, Sulejówek.
- 20) 9–10.12.2019. „W polskiej szkole”, szkolenia zorganizowane w ramach projektu „W polskiej szkole”. Wspieranie uczniów cudzoziemskich oraz szkół prowadzących oddziały przygotowawcze (materiały i szkolenia) w ramach zadania konkursowego „Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym”.
- 21) 05.2019. „Metoda JES-PL krok po kroku”, szkolenie Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Grupie.
- 22) 31.01.2019. „Metoda JES-PL”, szkolenie dla Rady Pedagogicznej XIV Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie.
- 23) 6.10.2019. „Uczeń z doświadczeniem migracji w polskiej szkole”, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM”, Bielsko-Biała.
- 24) 16.05.2020. „Sztuka robienia zmian”, konferencja dla dyrektorów, oddziały przygotowawcze UNHCR, WCIES, CBEIM UP, Warszawa.
- 25) 27.09.2021. „Jak się przygotować do pracy z uczniami/uczennicami z doświadczeniem migracji?”, cz. 1: „Aktywizacja języka drugiego, budowanie rusztowania i motywacja” – dr hab. prof. UP Małgorzata Pamuła-Behrens; „Jak się przygotować do pracy z uczniami/uczennicami z doświadczeniem migracji?”, cz. 2: „Język edukacji szkolnej, metody kształcenia sprawności językowej, poziomy przetwarzania informacji” – dr hab. prof. UP Marta Szymańska.
- 26) 11.2021. Szkolenie dla nauczycieli Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej im. Wł. St. Reymonta w Solcu: „Jak uczyć nowo przybyłych do szkoły. Perspektywa uchodźcza” (szkoła przyjęła uczniów afgańskich).
- 27) 02.2022. Szkolenie dla nauczycieli Rady Pedagogicznej Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 12, Kraków.

Małgorzata Pamuła-Behrens